

دین و زندگی (۳)

* با توجه به آیات قرآن کریم و احادیث پاسخ دهید.

۱ با توجه به آیه شریفه ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ﴾ به سؤالات زیر پاسخ

دهید:

الف) آیه را ترجمه کنید. (۵/۵ نمره)

ب) این آیه مربوط به کدامیک از سنت‌های الهی می‌باشد؟ (۵/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

الف) و کسانی که در راه ما جهاد [او تلاش] کنند حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم (۵/۲۵) و در

حقیقت خداوند با نیکوکاران است. (۵/۲۵)

ب) امداد خاص (توفیق الهی) (۵/۵) (درس ۶ - صفحه ۶۷ و ۷۳)

یکی از جلوه‌های سنت امداد خاص (توفیق الهی)، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است.

خداوند، انسان تلاشگر و مجاهد ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا﴾ را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی

خود به پیش می‌برد. ﴿لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به آیه شریفه ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امثالِهَا ...﴾ به سؤالات پاسخ دهید. (۴۰۴/۱۴۰۴)

الف) آیه را ترجمه کنید.

ب) بنویسید این آیه مربوط به کدامیک از سنت‌های الهی می‌باشد؟

پاسخ:

الف) هر کسی که کار نیکی بیاورد ده برابر آن [پاداش] می‌گیرد.

ب) سبقت رحمت بر غضب الهی

نهایی

با توجه به حدیث نبوی «تفکروا فی کلّ شیء و لا تفکروا فی ذات الله» رسول خدا (ص) از تفکر در چه چیزی

۲

نهی کرده‌اند؟ (۵/۰ نمره)

ذات و چیستی خدا (۵/۰) (نوشتن کلماتی مانند پلنگی، حقیقت و ماهیت نیز صحیح می‌باشند). (درس ۱ - صفحه ۱۲ و ۱۳)

ذهن انسان محدود است به همین دلیل نمی‌تواند بر امور نامحدود مانند ذات و چیستی خداوند احاطه و دسترسی داشته باشد. از آنجایی که لازمه شناخت هر چیز احاطه و دسترسی به آن است و محدود نمی‌تواند بر نامحدود احاطه پیدا کند؛ بنابراین ذهن انسان نمی‌تواند ذات و چیستی خدا را بشناسد. به همین دلیل در حدیث رسول خدا (ص) از تفکر در ذات خدا نهی شده است.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موضوعات قابل شناخت درباره خدا: وجود + صفات (ویژگی‌های) خدا

موضوع غیرقابل شناخت درباره خدا: ذات = چیستی = چگونگی = حقیقت = ماهیت خداوند

نکته

آیه شریفه ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا﴾ به کدام یک از شواهد اختیار

اشاره دارد؟ (۵/۵ نمره)

۳

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تفکر و تصمیم (۵/۵) (درس ۵ - صفحه ۵۶ و ۵۷)

یکی از شواهد اختیار در انسان، «تفکر و تصمیم» است. بر این اساس گاهی ما دچار تردید می‌شویم که از میان چندین راه و چندین کار، کدام یک را انتخاب کنیم. آیه زیر نیز به انتخاب میان بینایی و کوردلی نسبت به هدایت خداوند اشاره دارد. ترجمه بخش بخش آیه:

قد جاءکم بصائر من ربکم	فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ	وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا
به راستی که دلایل روشن از جانب	پس هر که بینا گشت، به سود	و هر کس کوردل گردد، به زیان
پروردگارتان به سوی شما آمده است	خود اوست	خود اوست.

درسی Box

آیات مربوط به شواهد اختیار	(۱) تفکر و تصمیم ﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ ...﴾ ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾
	(۲) احساس رضایت و پشیمانی: آیه ندارد.
	(۳) مسئولیت‌پذیری: ﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ﴾

۴

عبارت قرآنی ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ به ترتیب به کدام یک از مراتب و انواع توحید اشاره

دارد؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درس Box

توحید در خالقیت (۰/۲۵) - اصل و حقیقت توحید (۰/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۲ و ۲۳)

کلمه خالق در عبارت ﴿قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ﴾ به توحید در خالقیت و کلمه واحد در عبارت ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ به اصل و حقیقت توحید اشاره دارد.

آیات مربوط به اصل و حقیقت توحید : ﴿قُلِ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ - ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ - ﴿وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾

براساس آیه شریفه «و يُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا» هدف افراد شهوتران، چیست؟ (۵/۷ نمره)

۵

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دچارشدن مردم به انحراف بزرگ (گسترش و افراط در تمایلات مادی) (۵/۷) (درس ۷ - صفحه ۸۵ و ۸۶)
برخی افراد منافع و تجارتشان در گسترش و افراط در تمایلات مادی است و به دنبال حریص ترشدن مردم هستند. ترجمه بخش به بخش آیه:

و يُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ	و می خواهند کسانی که پیروی می کنند از شهوات
أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا	شما دچار شوید به انحرافی بزرگ

* درستی یا نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید.

توحید و معاد سرلوحه دعوت پیامبران و معیار اعتبار سایر اعتقادات دینی بوده‌اند. (۵/۰ نمره)

۶

راهنمای تصحیح

نادرست (۵/۰) (درس ۲ - صفحه ۱۸)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

فقط توحید (نه معاد) سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است و در اسلام بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دیگری معنی ندارد.

شرک در مالکیت یعنی اعتقاد به این که علاوه بر خداوند دیگران سرپرستی جهان را بر عهده دارند. (۵/۵ نمره)

۷

نادرست (۵/۵) (درس ۲ - صفحه ۲۱)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت «علاوه بر» در صورت سؤال بیانگر شرک، و عبارت «سرپرستی» بیانگر ولایت است. بنابراین این جمله به شرک در ولایت اشاره دارد نه شرک در مالکیت.

کوچک شمردن گناهان صغیره، خود یکی از گناهان کبیره است. (۵/۵ نمره)

۸

راهنمای تصحیح

درست (۵/۵) (درس ۷ - صفحه ۱۹)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درس Box

تعریف: گناهایی که آثار سوء و زیان بار آن‌ها به مراتب از گناهان صغیره بیشتر است.
تعداد: در آیات و روایات به طور دقیق تعیین نشده اما برخی از گناهان حتماً از جمله گناهان کبیره هستند.
گناهان کبیره
زمینه‌ساز رفتن به سوی آن: [اعادت + تکرار] گناهان صغیره
حدیث امام رضا (ع): «گناهان کوچک راهیایی برای گناهان بزرگ‌اند و کسی که در [گناهان] اندک از خدا نترسد، در [گناهان] بسیار نیز نخواهد ترسید.»
یکی از گناهان کبیره، کوچک شمردن گناهان صغیره است.

ارتباط هر یک از مفاهیم زیر را کشف کنید. (یکی از موارد سمت چپ اضافی است.) (۱ نمره)

الف) هدایت عمومی موجودات توسط خداوند	۱- توحید در خالقیت
ب) تنها مبدأ جهان بودن	۲- شرک در ربوبیت
ج) انسان امروز، جهان را ملک خود تلقی می‌کند.	۳- توحید در مالکیت
د) عبارت قرآنی «أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى» از قول فرعون	۴- توحید در ربوبیت
	۵- شرک در مالکیت

راهنمای تصحیح

الف) ← ۴ یا (توحید در ربوبیت) (۰/۲۵)

ب) ← ۱ یا (توحید در خالقیت) (۰/۲۵)

ج) ← ۳ یا (توحید در مالکیت) (۰/۲۵)

د) ← ۲ یا (شرک در ربوبیت) (۰/۲۵) (درس ۲ و ۳ - صفحه ۲۰، ۱۰ و ۳۶)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) توحید در ربوبیت یعنی خداوند است که جهان را اداره می‌کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.

ب) توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است.

ج) برخی از انسان‌ها جهان خلقت را ملک خود تلقی می‌کنند و این مسئله به شرک در مالکیت اشاره دارد.

د) با توجه به کلمه «رب» در آیه ۲۴ سورة نازعات «أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى»، این آیه به ربوبیت اشاره دارد و از آن‌جا که این سخن در قرآن از قول فرعون نقل شده است، به شرک در ربوبیت اشاره دارد.

* گزینه صحیح را انتخاب کنید.

۱۰ چرا موحد واقعی همواره انسانی امیدوار است؟ (۵/۰ نمره)

- الف) هیچ‌یک از حوادث عالم را بی‌حکمت نمی‌داند.
 ب) شخصیت پایدار دارد و برخوردار از آرامشی روحی است.
 ج) دشواری‌های زندگی را بستر رشد و شکوفایی خود قرار می‌دهد.

گزینه «الف» (۵/۰) (درس ۳ - صفحه ۳۲)

از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. از همین‌رو موحد واقعی همواره انسانی امیدوار است. (گزینه‌های «ب» و «ج» در این سؤال نیز از ویژگی‌های انسان موحد است اما علت امیدوار بودن او نیست.)

راهنمای تصحیح
 پاسخ خیلی تشریحی ✓

درس Box

دو ویژگی انسان موحد که در آن رابطه علت و معلول وجود دارد:
 ۱) بی‌حکمت ندانستن حوادث عالم (علت) ← موحد واقعی همواره انسانی امیدوار است. (معلول)
 ۲) تنظیم زندگی براساس رضایت خداوند + پیروی از فرمان‌های او (علت) ← شخصیت ثابت و پایدار + برخورداری از آرامش روحی (معلول)

<p>۱) همواره انسانی امیدوار است.
 ۲) در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آن‌ها را زمینه موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد.
 ۳) باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.
 ۴) زندگی خود را براساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست.
 ۵) شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است.
۶) موجودات جهان را مخلوق خدا می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است.</p>	ویژگی‌های موحد واقعی

انجام کدامیک از راههای تقویت اخلاص، غفلت از خداوند را کم می‌کند و محبت به او را در دل تقویت می‌کند؟ (۵/۵ نمره)

الف) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند

ب) راز و نیاز با خداوند و کمک‌خواستن از او

ج) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

گزینه «ب» (۵/۵) (درس ۴ - صفحه ۴۷)

نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری‌جستن از او برای رسیدن به اخلاص، غفلت از خداوند را کم می‌کند، محبت او را در قلب تقویت می‌سازد و انسان را از کمک‌های الهی بهره‌مند می‌سازد.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

غفلت مانع «افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند» از راههای تقویت اخلاص است.
«راز و نیاز با خداوند و کمک‌خواستن از او» که یکی دیگر از راههای تقویت اخلاص است، غفلت را کم می‌کند.

۱۲ اثر پابندی به عبارت «لا اله الا الله» در زندگی چیست؟ (۵/۰ نمره)

- الف) تغییر همه زندگی فرد مسلمان در رابطه با دیگران
ب) قرار گرفتن در زمره برادران و خواهران دینی
ج) به رسمیت شناخته شدن تمام حقوق اسلامی فرد

گزینه «الف» (۵/۰) (درس ۲ - صفحه ۱۹)

جمله «لا اله الا الله» فقط یک شعار نیست بلکه پابندی به آن همه زندگی فرد مسلمان در رابطه با خدا، خویش، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می‌دهد.

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درس Box

لا اله الا الله

اثر گفتن آن به رسمیت شناخته شدن تمام احکام حقوق اسلامی فرد واجب شدن دفاع از حقوق اسلامی فرد بر دیگران قرار گرفتن در زمره برادران و خواهران دینی اثر پابندی به آن: تغییر همه زندگی فرد مسلمان در رابطه با دیگران	]]]]
--	-------------------------------------

* اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

۱۳ قدر الهی: (۵/۵ نمره)

راهنمای تصحیح « قدر الهی یعنی نقشه جهان با همه موجودات و ریزه کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست.

(۵/۲۵) (مخلوقات جهان، از آن جهت که خدای متعال با علم خود، اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی

آن‌ها را تعیین می‌کند، به تقدیر الهی وابسته هستند.) (۵/۲۵) (درس ۵ - صفحه ۵۸)

درس Box

کلیدواژه‌های «قدر»: اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی، ریزه کاری، نقشه جهان، علم الهی
کلیدواژه‌های «قضا»: به انجام رساندن، پایان دادن، حکم کردن، حتمیت بخشیدن، اجرا و پیاده کردن، فرمان دادن،
اراده الهی

مفهوم قضای الهی (۵/۵ نمره) (نوبتی ۱۴۰۴)

پاسخ: خدای متعال با فرمان و حکم و اراده خود، مخلوقات جهان را ایجاد می‌کند.

نهایی

۱۴ ولایت و سرپرستی: (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح >> هر کسی مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد (۵/۰)، اما دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. (۵/۰) به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می‌گویند. (درس ۲ - صفحه ۱۹)

نکته > کلیدواژه‌های ولایت: تصرف، تغییر، استفاده، سرپرستی، فرمانروایی، صاحب‌اختیاری

سنت الهی: (۵/۵ نمره)

۱۵

راهنمای تصحیح

قانونمندی جهان اختصاصی به پدیده‌های طبیعی ندارد و زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را هم در بر می‌گیرد.
قرآن کریم از این قوانین با عنوان سنت‌های الهی یاد کرده است. (۵/۵) (درس ۶ - صفحه ۶۹)

* به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

برگ و بار بذر اندیشه چگونه ظاهر می‌گردد؟ (۵/۰ نمره)

۱۶

راهنمای تصحیح >> به صورت اعمال (۵/۰) (درس ۱ - صفحه ۲)

درجی Box

اندیشه مانند بذری است که
 در ذهن: جوانه می‌زند.
 در دل و قلب: ریشه می‌دواند.
 به صورت اعمال: برگ و بار می‌دهد.

ثمرات اندیشه برای انسان
 (۱) بهار جوانی را پرتراوت می‌سازد.
 (۲) استعدادها را شکوفا می‌کند.
 (۳) امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد.
 (۴) می‌تواند برترین عبادت‌ها باشد.

۱۷ در اسلام شرط قبولی تمام اعمالی که انسان به درگاه خداوند عرضه می‌کند، چیست؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح >> اخلاص (۵/۰) (درس ۴ - صفحه ۴۴)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دربش Box

در لغت: خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن
 در کاربرد دینی: شخص عملش را [فقط برای رضای خداوند (حُسن فاعلی)] و [همان گونه که او
 دستور داده است (حسن فعلی)] انجام دهد.
 در اسلام شرط قبولی تمام اعمال است.
 ملاک ارزشمندی اعمال
 ملاک برتری مؤمنان (رسول خدا (ص): «مؤمنان با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر
 برتری پیدا می‌کنند.»] اهمیت
 اخلاص

این که «رحمت واسعة الهی، به همه افراد جامعه یاری می‌رساند» بیانگر کدام یک از سنت‌های الهی است؟ (۵/نمره)

۱۸

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

امداد عام الهی (۵/۵) (درس ۶ - صفحه ۶۷، ۶۸ و ۷۲)

آیه ﴿كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا﴾ به سنت امداد عام الهی اشاره دارد. کتاب درسی در پیام مربوط به این آیه این‌گونه نوشته است: «رحمت واسعة الهی به همه افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار، مدد می‌رساند.»

گول نخوری کلمه «رحمت واسعة الهی» در عبارت صورت سؤال و کتاب درسی ارتباطی با سنت «سبقت رحمت بر غضب الهی» ندارد.

۱۹ میزان تأثیرگذاری اعتقاد توحیدی به چه چیزی بستگی دارد؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی (۵/۰) (درس ۳ - صفحه ۳۲)

از آنجا که ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، میزان تأثیرگذاری این اعتقاد بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد. هر چه ایمان قوی‌تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هر چه ضعیف‌تر باشد تأثیر آن کم‌تر خواهد بود. با این معیار، هرکسی می‌تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند.

نکته

جهان‌بینی توحیدی که شامل اصل توحید و مراتب توحید (خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت) می‌شود، علت و ریشه و سرچشمه سبک زندگی توحیدی می‌باشد. نام دیگر جهان‌بینی توحیدی، «ایمان» و نام دیگر سبک زندگی توحیدی، «توحید عملی» است. به همین دلیل تأثیر توحید (توحید عملی) به درجه ایمان (جهان‌بینی توحیدی) بستگی دارد.

۲۰ مبنای تصمیم‌گیری‌های ما و تعیین‌کننده سرنوشت ما چیست؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح >> اختیار محدودی که داریم. (۵/۰) (درس ۵ - صفحه ۵۵)

۲۱ عهد و پیمان‌ها بر چه اساسی استوارند؟ (۵/۰ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مسئولیت‌پذیری (۵/۰) (درس ۵ - صفحه ۵۶)

یکی از شواهد اختیار در انسان، مسئولیت‌پذیری است. هر کدام از ما خودمان را مسئول کارهای خود می‌دانیم. به همین جهت آثار و عواقب عمل خود را می‌پذیریم و اگر به کسی زیان رسانده‌ایم، آن را جبران می‌کنیم. عهدها و پیمان‌ها نیز بر همین اساس (مسئولیت‌پذیری) استوارند. بنابراین، اگر کسی پیمان‌شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد، خود را مستحق مجازات می‌داند.

دربش Box

کلیدواژه‌ها: پذیرش آثار و عواقب عمل، جبران زیان، عهد و پیمان، مستحق مجازات

ایات مرتبط: هیچ گویی سنگ را فردا بیا / و نیایی من دهم بد را سزا؟

هیچ عاقل مر کلوخی را زند؟ / هیچ با سنگی عتابی کس کند؟

آیه: ﴿ذَلِكِ بِمَا قَدَّمْتَ آيِدِيكُمْ وَ أَنْتَ اللَّهُ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ﴾

مسئولیت‌پذیری

۲۲ درک بیشتر فقر و نیاز بازتاب چیست؟ (۵/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

افزایش خودشناسی (۵/۵) (درس ۱ - صفحه ۱۰)

به عبارت زیر که در کتاب درسی آمده است، دقت کنید:

افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی

مفهوم این عبارت این است که افزایش خودشناسی علت درک بیشتر فقر و نیاز و درک بیشتر فقر و نیاز علت

افزایش بندگی است. به عبارت دیگر افزایش بندگی بازتاب و نتیجه درک بیشتر فقر و نیاز و درک بیشتر فقر و نیاز

بازتاب و نتیجه افزایش خودشناسی است.

یه جور دیگه بازتاب درک بیشتر فقر و نیاز چیست؟

پاسخ: افزایش بندگی

با توجه به متن زیر به سؤال زیر پاسخ دهید. (۱ نمره)

براساس تعالیم دینی بسیاری از دستورات اسلام، دشوار نیستند اما چون به صورت مداوم تکرار نمی‌شوند، انسان آن‌ها را دشوار می‌پندارد. به عنوان مثال بیدار شدن برای نماز صبح برای کسی که سال‌ها نماز صبح خوانده است آسان‌تر از بیدار شدن برای کسی است که تازه تصمیم گرفته نماز بخواند. در انجام گناهان نیز این موضوع صادق است. انجام یک گناه اخلاقی برای کسی که تاکنون آن را انجام نداده بسیار سخت و دشوار و باعث ناراحتی درونی فرد است. او حتی سعی می‌کند چنین گناهی را در خلوت انجام دهد که کسی او را سرزنش نکند اما اگر این شخص همین کار را به دفعات متعدد انجام دهد، ممکن است به جایی برسد که حتی اگر کسی به او توضیح دهد که این گناه او چه آثار سوئی را می‌تواند در زندگی دنیوی یا اخروی‌اش داشته باشد، او به این سخنان توجه نمی‌کند و به راحتی به گناه خود ادامه می‌دهد.

سؤال: در متن بالا به ترتیب به کدام دو اثر گناه اشاره شده است؟

راهنمای تصحیح

پاسخ خیلی تشریحی ✓

از بین بردن آرامش خاطر (۵/۰) - قساوت قلب (۵/۰) (درس ۷ - صفحه ۹۰)

از بین بردن آرامش خاطر یکی از آثار گناه است که براساس آن، گناه، بر وجدان انسان اثر می‌گذارد و شخص را از درون ناآرام و ناراحت می‌کند. اثر دیگر گناه قساوت قلب است که حالتی است که قلب انسان نسبت به حق تسلیم نیست، تا آن‌جا که نصیحت هیچ نصیحت‌کننده‌ای در او اثر نمی‌کند. این حالت با تکرار گناه پیدا می‌شود؛ یعنی قلب با تکرار گناه، به تدریج چنان سخت می‌شود که دیگر انجام هیچ گناهی او را ناراحت نمی‌کند.

* به سؤالات پاسخ کامل دهید.

استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با دو مقدمه و یک نتیجه بنویسید. (۱/۵ نمره)

۲۴

راهنمای تصحیح

مقدمه اول: ما و این جهان پدیده‌ایم و وجودمان از خودمان نیست. (۰/۵)
مقدمه دوم: موجوداتی که پدیده باشند (وجودشان از خودشان نباشد) برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد (وجودش از خودش نباشد). (۰/۵)
نتیجه: ما و این جهان نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. (۰/۵)
(درس ۱ - صفحه ۷)

درس Box

اگر بخواهیم استدلال نیازمندی جهان در پیدایش به خدا را خیلی مختصر بیان کنیم به صورت ذیل است:

مقدمه اول: ما و این جهان = پدیده بودن

مقدمه دوم: پدیده بودن = نیازمند به پدیدآورنده ذاتاً موجود

نتیجه: ما و این جهان = نیازمند به پدیدآورنده ذاتاً موجود (خدا)

۲۵ رابطه میان اراده خداوند و اراده انسان را توضیح دهید. (۱/۵ نمره)

راهنمای تصحیح

وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. (۰/۵) در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده ایم، آن کار انجام نمی گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می زند همگی وابسته به اراده خداوند است؛ یعنی اراده انسان (۰/۵) در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد. (۰/۵) (درس ۵ - صفحه ۶۱)

۲۶ چه تفاوتی میان امتحان الهی و امتحان بشری وجود دارد؟ (۱ نمره)

راهنمای تصحیح

در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آن‌ها به آگاهی لازم برسیم. (۵/۵) ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه‌شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها (۲۵/۵) و نشان‌دادن تمایلات درونی افراد است. (۲۵/۵) (درس ۶ - صفحه ۶۹ و ۷۰)

حکمت به چه معناست و به چه انسانی حکیم می‌گویند؟ (۱ نمره)

۲۷

راهنمای تصحیح

حکمت، به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست (۲۵/۰) که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می‌دهد و مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود. (۲۵/۰) انسان حکیم، به درجاتی از بصیرت و روشن‌بینی می‌رسد (۲۵/۰) که می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود. (۲۵/۰) (درس ۴ - صفحه ۴۸)

درس Box

خداوند در قرآن کریم علاوه بر آن که لقمان را به داشتن حکمت توصیف کرده، سفارش‌های ارزنده و حکیمانه‌ای از ایشان نقل کرده است. پیامبر اکرم (ص) فرموده‌اند: «هرکس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه‌های حکمت از قلبش بر زبانش جاری خواهد شد.»

۲۸ چه ارتباطی میان شرک عملی در بُعد فردی و اجتماعی با یکدیگر وجود دارد؟ توضیح دهید. (۱ نمره)

راهنمای تصحیح

اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند (۵/۵) تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. در چنین جامعه‌ای، روزه‌روز انسان‌های ستمگر قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. (۵/۵) (درس ۳ - صفحه ۳۵)

نکته

شرک، روح و محور زندگی ضددینی است.

بسیاری انسان‌ها خود را مالک و ولی و پرورش‌دهنده (رب) جهان می‌پندارند و بدون توجه به نظر و رأی مالک حقیقی جهان یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در جهان تصرف می‌کنند. بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خدا در قلب آن‌ها جایگاهی ندارد.

۲۹ چگونه می‌توان برای توانایی و کرامت معصومین (ع) استدلال آورد؟ (۱ نمره)

۲۹

راهنمای تصحیح

نظام خلقت مبتنی بر حق است (۲/۲۵)، هر انسانی که در مسیر بندگی پیش رود (۲/۲۵) در پیشگاه خداوند منزلتی می‌یابد و قدرتی پیدا می‌کند که برتر از قدرت‌های طبیعی است. (۲/۲۵) و این توانایی جزء قانونمندی الهی و زیبایی نظام هستی است. (۲/۲۵) (درس ۲ - صفحه ۲۶)

نکته

آنان که با ایمان و عمل صالح و پیمودن صراط مستقیم مراحل کمال را می‌پیمایند و به قرب الهی می‌رسند، پاداش‌هایی دریافت می‌کنند که کرامات و عنایات بر مخلوقات، جلوه کوچکی از آن است. انسان با طی مراتب بندگی می‌تواند به اذن خداوند به توانایی‌هایی در عالم هستی برسد.